

MAMLAKAT SANOAT SIYOSATINI RIVOJLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR

Farmonova Maftuna Norpulat qizi

*TAFU Iqtisodiyot fakulteti, Tarmoqlar iqtisodiyoti
kafedrasi o'qituvchisi*

Ziyodullayeva Nozima Bekzodovna

TAFU Iqtisodiyot yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada biz mamlakatlar kuchli sanoat siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirish jarayonida duch keladigan ba'zi asosiy muammolar va to'siqlarni ko'rib chiqamiz. Ushbu qiyinchiliklarni tushunib, siyosatchilar ularni yengish va sanoat o'sishi va farovonligi uchun qulay muhitni yaratish uchun strategiyalarni ishlab chiqishlari mumkin.

Kalit so'zlar: sanoat, unumdorlik, innovatsiyalar, raqobatbardoshlik va barqaror rivojlanish.

Samarali sanoat siyosatini shakllantirish har qanday mamlakatning iqtisodiy o'sishi va rivojlanishi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Sanoat siyosati sanoat sektorini unumdorlik, innovatsiyalar, raqobatbardoshlik va barqaror rivojlanishga yo'naltirish uchun yo'l xaritasi bo'lib xizmat qiladi. Biroq, mamlakatning sanoat siyosatini ishlab chiqishda uning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi va ta'siriga to'sqinlik qiladigan ko'plab muammolar va to'siqlar mavjud. Iqtisodiy o'sish va rivojlanishga intilishda aniq belgilangan sanoat siyosati mamlakatning sanoat miqyosida shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Sanoat siyosati sanoatlashtirishni rag'batlantirish, samaradorlikni oshirish, ish o'rinlari yaratish, texnologik innovatsiyalarni oshirish va umumiy iqtisodiy raqobatbardoshlikni rag'batlantirish uchun mo'ljallangan reja bo'lib xizmat qiladi. Biroq, samarali sanoat siyosatini shakllantirish va amalga oshirish ko'plab muammolar va murakkabliklar bilan to'la bo'lib, ular mamlakat sanoat tarmog'ining optimal rivojlanishiga to'sqinlik qiladi.

Maxsus iqtisodiy va kichik sanoat zonalari mamlakatimiz iqtisodiy salohiyatidan foydalanish samaradorligini oshirib, tadbirkorlikni rivojlantirishning zamonaviy, qulay va samarali usuliga aylanib bormoqda. So'nggi yillarda respublikamizning barcha hududlarida faol tashkil etilayotgan bunday iqtisodiy maydonlar import qilinayotgan mahsulotlarni mahalliyashtirish, joylarda eksport salohiyatini oshirish hamda yangi ish o'rinlarini yaratish orqali aholi bandligini

ta'minlashda yirik “drayver”ga aylandi. Prezidentimizning 2021-yil 30-aprel qabul qilingan “Maxsus iqtisodiy va kichik sanoat zonalari muhandislik-kommunikatsiya infratuzilmasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qarori esa tarmoqni rivojlantirish yo'lidagi yana bir muhim qadam bo'ldi. Ayni vaqtda mamlakatimizda 23 ta erkin iqtisodiy va 348 ta kichik sanoat zonalari faoliyat yuritmoqda. erkin iqtisodiy zonalarda umumiy qiymati 2,6 milliard dollarlik 453 ta loyiha amalga oshirilib, 36 mingga yaqin ish o'rni yaratilgan bo'lsa, kichik sanoat zonalarida 5 trillion so'mlik 1 497 ta loyiha ishga tushirilib, 36 mingdan ziyod kishining bandligi ta'minlangan. Bu esa mazkur tizimni yo'lga qo'yish borasida yurtimizda zarur tajriba to'planganidan dalolatdir. Ana shunday zonalardan joy olib, tadbirkorlik faoliyatini yo'lga qo'yish istagidagi ishbilarmonlar soni ortib boryapti. Ammo chekka hududlardagi sanoat zonalarining etarlicha muhandislik-kommunikatsiya infratuzilmasiga ega emasligi bu erda ish boshlagan ko'plab o'rta va kichik biznes vakillari qatori xorijlik investorlarni ham qiynab kelayotgani sir emas. Bundan tashqari, hozirgi kunda jami 8,8 ming gektar er maydoniga ega iqtisodiy zonalarning 3,9 ming gektarida qiymati 5,3 milliard dollarga teng 895 ta investitsiya loyihasi joylashtirilgan bo'lsa, qolgan 4,9 ming gektari loyihalarini joylashtirish mumkin bo'lgan bo'sh yer maydonlari hisoblanadi va ularning 65 foizida muhandislik-kommunikatsiya infratuzilmasi mavjud emas. 2,4 ming gektar er maydoniga ega kichik sanoat zonalarining ham 822 gektari, qolaversa, faoliyat ko'rsatayotgan 60 ta kichik sanoat zonasi zarur infratuzilma bilan to'liq ta'minlanmagan. Bu esa mazkur zonalarning to'laqonli faoliyat ko'rsatishiga xalaqit berayotgan eng katta to'siq va muammolardan bo'lib turibdi. Prezident qarori yuqoridagi masalalarga yechim bo'lish barobarida, iqtisodiy va kichik sanoat zonalarida mavjud imkoniyatlarni kengaytirish, mamlakatimizda biznes yuritish muhitini yanada yaxshilash, xorijiy va mahalliy tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash borasida navbatdagi muhim qadam bo'ldi. Qaror bilan muhandislik-kommunikatsiya infratuzilmalari obyektlarining manzilli dasturi va ro'yxati shakllantirilib, amalga oshiriladigan ishlar uchun 2021-yilda 1,6 trillion so'm, 2022-yilda xuddi shu maqsadlarga qo'shimcha 1,8 trillion so'm mablag' ajratilishi belgilandi.

Ushbu maqolada biz mamlakatlar sanoat siyosatini ishlab chiqishda duch keladigan asosiy muammolarni o'rganamiz va ushbu muammolarni hal qilish uchun mumkin bo'lgan yechimlarni taklif qilamiz:

1. Strategik qarashning yetishmasligi:

Sanoat siyosatini ishlab chiqishda asosiy masalalardan biri mamlakatning uzoq muddatli iqtisodiy maqsadlariga mos keladigan aniq strategik qarashlarning yo'qligi

hisoblanadi. Ko'pgina mamlakatlar o'zlarining sanoat tarmoqlarining o'ziga xos ehtiyojlari va ustuvorliklarini samarali hal etuvchi izchil sanoat strategiyasini shakllantirish uchun kurashmoqda. Aniq belgilangan ko'rinish va strategik yo'nalish bo'lmasa, sanoat siyosatida e'tibor, izchillik va barqarorlik yo'qligi, parchalangan va samarasiz aralashuvlarga olib kelishi mumkin.

2. Institutsional salohiyatning yetarli emasligi:

Yana bir muhim to'siq - sanoat siyosatini shakllantirish, amalga oshirish va monitoring qilish uchun institutsional imkoniyatlar va imkoniyatlarning cheklanganligi. Zaif institutsional tuzilmalar, boshqaruv asoslari va muvofiqlashtirish mexanizmlari ko'pincha sanoat siyosatini samarali amalga oshirishga to'sqinlik qiladi, natijada siyosatning yomon natijalari, byurokratik samarasizlik va tartibga solish muammolari paydo bo'ladi. Sanoat siyosatini amalga oshirish samaradorligini oshirish uchun salohiyatni oshirish tashabbuslari, institutsional islohotlar va manfaatdor tomonlarni jalb qilish orqali institutsional salohiyatni mustahkamlash muhim ahamiyatga ega.

3. Globallashuv va savdoni erkinlashtirish:

Globallashuv, savdoni liberallashtirish va iqtisodiy integratsiya kuchlari mamlakatlar uchun sanoat siyosatini ishlab chiqishda ham imkoniyatlar, ham muammolarni keltirib chiqaradi. Tez texnologik taraqqiyot, transchegaraviy investitsiyalar va xalqaro raqobat sanoat rivojlanish dinamikasini o'zgartirdi, bu mamlakatlardan sanoat siyosatini o'zgaruvchan global muhitga moslashtirishni talab qildi. Ochiqlik va raqobatbardoshlik imperativlarini mahalliy sanoatni himoya qilish va barqaror rivojlanishga ko'maklashish zarurati bilan muvozanatlash siyosatchilar uchun jiddiy muammo tug'diradi.

4. Texnologik innovatsiyalar va ko'nikmalarni rivojlantirish:

Texnologik innovatsiyalar va raqamli transformatsiyalarning jadal sur'atlari sanoat siyosatini shakllantirishda tadqiqot va ishlanmalar, innovatsiyalar va ko'nikmalarni rivojlantirish uchun qulay muhitni yaratish muhimligini ta'kidlaydi. Mamlakatlar raqamli asrda raqobatbardosh qolish uchun bilimga asoslangan iqtisodiyotni qurish, texnologiyalar transferini rag'batlantirish, tadbirkorlikni rivojlantirish va ishchi kuchi malakasini oshirishga sarmoya kiritishi kerak. Texnologik o'zgarishlarni qabul qilmaslik va inson kapitaliga sarmoya kiritmaslik sanoat siyosati maqsadlarini amalga oshirishga to'sqinlik qilishi mumkin.

5. Normativ va siyosat noaniqligi:

Normativ-huquqiy bazaning o'zgarishi, nomuvofiq siyosat choralari va siyosiy beqarorlikdan kelib chiqadigan noaniqlik investorlarning ishonchini pasaytirishi,

xususiy sektor investitsiyalarini to'xtatishi va sanoat o'sishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Barqaror tartibga solish muhiti, shaffof siyosat asoslari va samarali boshqaruv tuzilmalari sarmoyalarni rag'batlantirish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va sanoat rivojlanishini rag'batlantiradigan qulay ishbilarmonlik muhitini yaratish uchun muhim ahamiyatga ega.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, mamlakatning sanoat siyosatini ishlab chiqish ko'p qirrali va murakkab ish bo'lib, strategik qarash, kuchli institutsional salohiyat, jahon tendensiyalariga moslashish, texnologiya va malakalarga sarmoya kiritish, tartibga solish barqarorligini talab qiladi. Ushbu muammolarni maqsadli siyosat aralashuvlari, hamkorlikdagi sheriklik va dalillarga asoslangan strategiyalar bilan hal qilish orqali mamlakatlar o'zlarining sanoat tarmoqlari salohiyatidan to'liq foydalanishlari va barqaror iqtisodiy o'sish va rivojlanish uchun yo'l ochishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Аренбах Ю. А. Научно-производственные кластеры как форма развития промышленной сферы региона // Капитал человеческий. 2014
2. Гловели, Г. Д. Экономическая история в 2 т. Том 1 : учебник для академического бакалавриата . — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 459 с.
3. Портер Майкл. Конкуренция: Пер. с англ. / Майкл Портер. - М. и др.: Вильямс, 2003. 605 с.
4. Ферова И.С., Коженова Т.В., Шорохов Р.Г. Промышленные кластеры и их рол в развитии промышленной политики региона. -М.: ИНФРА-М; Красноярск; Сиб. фидер. унив-т, 2018. 247 с.
5. Enright M. J. The globalization of competition and the localization of competitive advantage: policies towards regional clustering //The globalization of multinational enterprise activity and economic development. - Palgrave Macmillan, London, 2000. - С. 303-331.
6. Горшенева О.В. Кластеры: сущность, виды, принципы организации и создания в регионах // Экон. вестн. Ростов. гос. ун-та. 2016. № 4.